

ПРАВОВА ПІДТРИМКА БІЗНЕСУ В УМОВАХ РЕЛОКАЦІЇ

Анастасія ЦІПКАЛ

студентка магістратури І курсу юридичного факультету

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м. Ужгород, Україна

У сучасних умовах воєнного стану в Україні релокація бізнесу набуває великих масштабів. Адже в зоні бойових дій наразі підприємці не мають можливості продовжувати власну діяльність. Частина підприємств частково або цілком втратили виробничі потужності через вимушену міграцію людей на захід України і за кордон, змін бізнес-логістики. Наразі найбільшими проблемами українських підприємств в умовах воєнного стану є: втрата ринків збуту, дорогі кредити, мобілізація працівників, дефіцит енергоресурсів¹.

Політичні конфлікти, військові загрози та нестабільність можуть створювати серйозні виклики для підприємств, змушуючи їх змінювати місцезнаходження з метою збереження безпеки персоналу та ефективної роботи. В Україні від початку війни 800 підприємств було релоковано з небезпечних регіонів за підтримки держави. На сьогодні 623 підприємства вже працюють на новому місці, 239 здійснюється пошук підходящої локації або способу транспортування. Понад 650 підприємств, які планували релокувати власні виробничі потужності, відмовились від переміщення у зв'язку з деокупацією територій, на яких вони розташовані. Окрім того, наразі деякі підприємства повертаються на попередні місця роботи у зв'язку з покращенням там безпекової ситуації, зокрема, 44 підприємства повернулись в Харківську, Чернігівську та Сумську область. Найбільше підприємств релокувались до Львівської (24%), Закарпатської (14,5%), Чернівецької (9,8%), Івано-Франківської (8,3%), Хмельницької (7,3%), Тернопільської (6,3%) областей.

Основними передумовами прийняття рішення щодо релокації бізнесу є аналіз ризиків і загроз, пов'язаних з військовими діями. Це може включати такі аспекти, як зони конфлікту, можливість атак та їх наслідки для підприємства. На даному етапі важливо оцінити потенційні загрози та їхній вплив на безпеку персоналу та функціонування підприємства.²

Умови військового стану можуть створювати значні загрози для безпеки підприємства. Для забезпечення додаткового рівня безпеки в умовах військового стану можуть бути створені бункери або укриття, які можуть слугувати притулком у разі небезпеки. Також керівникам і власникам бізнесу

¹Міністерство економіки України. Програма релокації підприємств. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv>

²Міністерство економіки України. За рік війни в більш безпечні регіони релоковано 800 підприємств. 2023. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a700c206-722a-4752-b5bb-78a1063ae9db&title=ZaRikViiniVBilsh>

варто розглянути встановлення систем відеоспостереження, що дозволить контролювати ситуацію на території підприємства та вчасно реагувати на можливі загрози.

В умовах воєнного стану на підприємствах необхідно проводити регулярне навчання персоналу з питань безпеки та дій в умовах загрози. Це може включати навчання з пожежної безпеки, процедур евакуації, першої медичної допомоги та інших навичок, які можуть стати в пригоді в надзвичайних ситуаціях. Вибір нового місцезнаходження для релокації підприємства є важливим кроком у формуванні стратегії в умовах військового стану. Цей процес вимагає уваги до таких факторів як безпека, доступність ресурсів, інфраструктура та робоча сила.³

Планування релокації є критичним етапом у формуванні стратегії підприємства в умовах воєнного стану. Цей процес включає ретельне планування фінансових витрат, логістики, перевезення обладнання та персоналу. Планування релокації передбачає певні дії, які допоможуть забезпечити безпроблемне переміщення підприємства. Основні етапи планування релокації можуть включати:

- оцінка витрат, що передбачає докладний аналіз фінансових витрат, пов'язаних з релокацією, саме оцінку витрат на закупівлю нового обладнання, перевезення, ремонт та модернізацію нового місцезнаходження, витрати на персонал та інші пов'язані витрати;

- логістичне планування: Важливим аспектом релокації є розробка логістичного плану, що включає планування перевезення обладнання, матеріалів та інших активів до нового місцезнаходження. На даному етапі слід враховувати витрати на транспорт, упакування, складське зберігання та страхування під час перевезення;

- перевезення обладнання є окремою складовою планування релокації. Необхідно ретельно планувати транспортування обладнання, вибрати відповідний вид транспорту та забезпечити належну упаковку та захист обладнання під час перевезення;

- перевезення персоналу до нового місцезнаходження може включати організацію транспорту, пошук житла та інші аспекти, що стосуються переселення працівників.

Таким чином, планування релокації включає ретельний аналіз фінансових витрат, розробку логістичного плану та планування перевезення обладнання та персоналу. Ці аспекти дозволяють підприємству зробити обґрунтовані рішення та забезпечити успішну реалізацію стратегії релокації в умовах воєнного стану.

Зважаючи на виклики та загрози, які постають перед бізнесом в умовах військового конфлікту в Україні, а також на фактори, що впливають на розробку стратегії підприємства під час воєнного стану, пропонуємо наступні етапи формування стратегії релокації бізнесу.

На першому етапі власники бізнесу та топ-менеджмент повинні провести детальний аналіз переваг і недоліків переїзду, враховуючи такі аспекти, як

³ Корчинський І. О., Щадило М. І. Стратегія реалізації безпекових механізмів підвищення рівня конкурен-тоспроможності підприємств. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2022. № 5. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-04-02>

орендна плата, вартість робочої сили, податкове навантаження та транспортні витрати.

Наступним кроком є ретельне дослідження ринку, що включає аналіз демографічних характеристик клієнтів, конкурентного середовища та потенційних можливостей для розвитку. Це допоможе визначити оптимальне місце для нового розташування підприємства.

На етапі «Планування бюджету» необхідно скласти детальний кошторис витрат на переїзд, включаючи витрати на транспортування, поселення, страхування та інші додаткові витрати. Також у цей період створюються графіки переїзду, що охоплюють усі етапи – від початкових досліджень до фінального заселення на новому місці.

На наступному етапі важливо переконатися, що підприємство має всі необхідні дозволи та ліцензії для продовження діяльності в новому місці.

У рамках Програми релокації підприємств, спрямованої на відновлення економіки держави за рахунок перенесення підприємств із зон бойових дій у більш безпечні регіони, бізнес може здійснити повну або часткову релокацію своїх потужностей. Для участі в програмі підприємці повинні подати заявку, вказавши інформацію про спеціалізацію підприємства, кількість працівників, потреби у виробничих приміщеннях, сировині, а також організацію транспортування.

Управління персоналом на цьому етапі передбачає планування кадрових змін, таких як найм місцевих працівників, переведення поточного персоналу та можливі звільнення. Важливо врахувати, що деякі співробітники можуть не підтримати ідею переїзду, тому слід розробити план адаптації для нових та існуючих працівників, провести необхідні інструктажі та навчання для швидкої адаптації.

Останнім етапом є розробка чіткого комунікаційного плану для співробітників, клієнтів та інших зацікавлених сторін, щоб забезпечити їх постійну інформованість про всі етапи зміни місця розташування підприємства.⁴

Висновки. Отже, вибір нового місця для розташування, планування процесу релокації, забезпечення безпеки та підготовка персоналу є основними складовими стратегії для підприємств, що переїжджають в умовах воєнного стану. Для успішної релокації керівництву підприємства потрібно детально оцінити потенційні локації, враховуючи їх безпеку, доступність ресурсів і інфраструктуру. Крім того, важливо розробити всебічний план релокації, який охоплює фінансові витрати, організацію логістики та транспортування обладнання й працівників. Забезпечення безпеки на новому місці роботи передбачає створення захисних споруд, встановлення систем відеоспостереження та навчання персоналу діям в умовах загрози. Також необхідно регулярно проводити тренінги та навчання працівників щодо безпеки та дій в екстрених ситуаціях.

⁴ Кундєєва Г., Мартинюк Л. Релокація як спосіб відновлення та підтримки бізнесу у період агресії. Конкурентоспроможність національної економіки: матеріали XX Міжнародної науково-практичної конференції.2022. С. 106–108